

Editori:
SILVIU DRAGOMIR
VASILE DEM. ZAMFIRESCU

Director editorial:
MAGDALENA MĂRCULESCU

Coperta:
FABER STUDIO (S. Olteanu, B. Hațeganu, D. Dumbrăvician)

Director Producție
CRISTIAN CLAUDIU COBAN

Redactor:
RALUCA HURDUC

Dtp:
VICTORIA GÂRLAN

Corectură:
LILIANA URIANU, ELENA BIȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STERNBERG ROBERT J

Săgeata lui Cupidon *Cursul dragostei în timp*/ Robert J. Sternberg. trad.:
Corina Gugu. - București : Editura Trei, 2010

ISBN 978-973-707-382-2

I. Gugu, Carmen Corina (trad.)

176

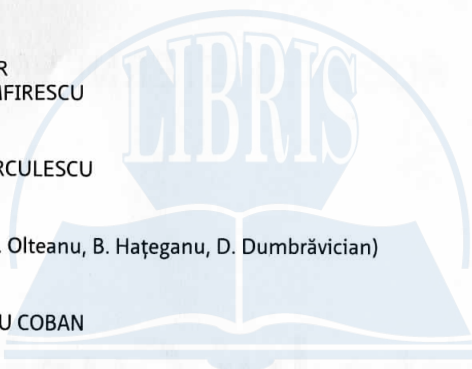
Această carte a fost tradusă după:
CUPID'S ARROW / *The Course of Love through Time*,
de Robert J. Sternberg

Copyright © Cambridge University Press 1998
Published by the Press Syndicate of the University of Cambridge, United Kingdom

Copyright © Editura Trei, 2010 pentru ediția în limba română

C.P. 27-0490, București
Tel./Fax: +4 021 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei.ro
www.edituratrei.ro

ISBN 978-973-707-382-2

Cuprins

Prefață7

PARTEA I

Compoziția săgeții lui Cupidon. Ce este dragostea?

1. O viziune tripartită asupra dragostei15
2. Șapte feluri de iubire34
3. Mai multe triumphiuri diferite ale dragostei.....45
- 4 Măsurarea triumphiului dragostei72

PARTEA a II-a

Țintirea săgeții lui Cupidon. Dragostea pe parcursul mai multor generații

5. Preistoria dragostei81
6. Istoria iubirii dezvăluită prin intermediul culturii90
7. Istoria iubirii dezvăluită prin intermediul literaturii114

CAPITOLUL I

O viziune tripartită asupra dragostei

Jason s-a îndrăgostit pentru prima dată în clasa I. Fata, pe care o voi numi Irene, era o colegă de-a lui și locuia în același cartier. Ea și Jason petreceau mult timp împreună, distrându-se cu obișnuitele jocuri ale copilăriei, precum de-a v-ați ascunselea, leapșa și mergeau de asemenea împreună până la școală și se ajutau reciproc cu tot ceea ce le stătea în putință. Irene și Jason aveau un plan modest: să devină regele și regina lumii și să domnească peste întreaga omenire. Mai era un detaliu de menționat în planul lor: ei vor purta haine, dar nimeni altcineva nu va avea permisiunea de a se îmbrăca. Cu siguranță, Freud ar fi avut agenda încărcată cu ei doi.

În cele din urmă, Irene s-a mutat și aceasta a reprezentat sfârșitul atât al prieteniei, cât și al regatului: Jason nu a mai văzut-o niciodată. Aventura sentimentală nu a fost pasională și nici, așa cum s-a dovedit, de durată. Dar Irene și Jason au avut cel puțin un element de bază al dragostei: erau prieteni apropiați și își împărtășeau unul altuia gânduri intime pe care nu le dezvăluiau nimănui altcuiva. Comunicaau foarte bine și întotdeauna se simțeau confortabil unul în prezența celuilalt. Cu toate că e posibil să nu fi avut toate componentele unei iubiri, fără îndoială că o

aveau pe cea mai importantă: țineau unul la celălalt și își acordau sprijin. Pe scurt, ei aveau o relație emoțională intimă.

Jason s-a îndrăgostit apoi de Patti, care stătea în fața lui într-una din clasele din liceu. Chiar din prima zi în care a văzut-o, Jason s-a îndrăgostit nebunește de ea. Petrecea tot timpul orei holbându-se la ea. Niciodată nu și-a luat însă inima-n dinți să-i spună ce simte pentru ea. Lipsa lui de comunicare nu se datoră lipsei de sentimente. Se gândea la Patti aproape în mod constant și, pentru un an din viața lui, la mai nimic altceva. Își făcea lecțiile pe pilot automat. Atunci când vorbea cu alți oameni era, cel mult, pe jumătate prezent, deoarece se gândea în secret la Patti. Se ducea acasă la sfârșitul zilei și suferea gândindu-se la ea.

Lunile treceau, dar Jason nu se putea mobiliza pentru a-și exprima sentimentele; în schimb, se purta rece cu ea, deoarece îi era teamă să nu se dea singur în vileag (ceea ce, probabil, s-a și întâmplat oricum). A fost distrus atunci când a descoperit că Patti se îndrăgostise de altcineva. Și, pentru ca situația să fie și mai dificilă, băiatul respectiv era o vedetă de atletism, iar Jason nici măcar nu făcea parte dintr-o echipă. Totul arăta foarte sumbru.

În cele din urmă, Jason s-a vindecat de obsesia pe care o avea pentru Patti și s-au împrietenit întru câtva, deși Jason a descoperit că o plăcea mai puțin decât o iubea. Mai mult decât atât, cu cât o cunoștea mai bine, cu atât își dădea seama că aveau foarte puține lucruri în comun.

Sentimentul pe care Jason îl avea față de Patti reprezintă al doilea element al dragostei: pasiunea. În timp ce intimitatea pe care o simțea față de Irene era reciprocă, așa cum este de obicei intimitatea, pasiunea pentru Patti era unilaterală, așa cum se

manifestă de obicei pasiunea. Privind înapoi, el ar numi iubirea pentru Patti dragoste oarbă: s-a dezvoltat fără ca el să o cunoască măcar pe Patti și a continuat în absența oricărei relații autentice reciproce. Dragostea oarbă este plină mai curând de îndoieli și incertitudini decât de o cunoaștere autentică a persoanei. În cele din urmă, Patti a plecat la colegiu, iar Jason nu a mai văzut-o niciodată și nici nu a simțit vreo nevoie arzătoare de a o vedea.

A treia oară, Jason s-a îndrăgostit de Cindy, pe care a întâlnit-o relativ la scurt timp după ce a cunoscut-o pe Patti. Relația lui cu Cindy însemna tot ceea ce nu era relația cu Patti și vice-versa. Într-un cuvânt, relația cu Cindy era „sensibilă”. Proveneau relativ din același mediu și aveau același nivel de educație; amândoi avuseseră rezultate bune la școală și își doreau o carieră; pe scurt, erau ceea ce majoritatea oamenilor ar numi o pereche potrivită. Relația lor nu avea nici intimitatea profundă specifică relației cu Irene și nici pasiunea copleșitoare a relației unilaterale cu Patti, dar avea ceva ce lipsea celor două relații. Cindy și Jason credeau că se iubesc și, astfel, și-au luat destul de rapid un angajament unul față de celălalt.

Elementul suprem în fiecare dintre aceste relații a fost unul din cele trei ingrediente, sau componente, ale dragostei: intimitatea (cu Irene), pasiunea (pentru Patti) și angajamentul (față de Cindy). Dragostea poate fi înțeleasă ca un triunghi (a nu se confunda cu „triunghiul dragostei” dintre trei persoane), în care fiecare capăt reprezintă una dintre aceste trei componente: intimitatea (vârful triunghiului), pasiunea (capătul din stânga al triunghiului) și decizia/angajamentul (capătul din dreapta al triunghiului) (vezi Fig. 1.1.)

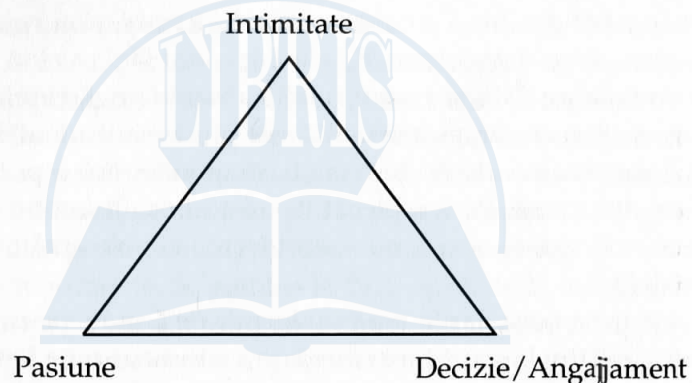

Fig. 1.1. Triunghiul dragostei. Distribuirea componentelor către vârf este una de conveniență; este arbitrară.

Triunghiul dragostei

Există dovezi substanțiale ce sugerează faptul că elementele componente ale intimității, pasiunii și angajamentului joacă un rol-cheie în dragoste dincolo de alte atribute¹. Chiar înainte de a colecta primele fărâme de date care să-mi confirme teoria, am avut mai multe motive pentru a alege aceste trei componente drept pietrele ei de temelie.

În primul rând, multe dintre celelalte aspecte ale dragostei s-au dovedit a fi, la o atentă examinare, părți sau manifestări ale acestor trei componente. Comunicarea, de exemplu, este un element de bază pentru intimitate, la fel ca grija sau compasiunea. Dacă am reîmpărți intimitatea, pasiunea și angajamentul în subdiviziunile lor, teoria ar ajunge să conțină atât de multe elemente, încât ar deveni greu de mânuit. Nicio împărțire nu poate fi perfectă. Dar o diviziune în trei componente este eficientă din

mai multe puncte de vedere, așa cum sper să demonstrez în acest capitol și mai departe.

În al doilea rând, trecerea în revistă a literaturii de dragoste din Statele Unite, ca și a celei de pe alte meleaguri, sugerează că, pe câtă vreme unele elemente ale dragostei sunt cu desăvârșire legate de o anumită perioadă istorică sau sunt specifice unei culturi, cele trei pe care le-am propus eu sunt în general dincolo de timp și spațiu. Cele trei componente nu sunt reprezentate în mod egal în toate culturile, așa cum vom vedea, dar fiecare componentă primește cel puțin o anumită importanță în orice timp și spațiu.

În al treilea rând, cele trei componente par într-adevăr a fi distincte, deși, desigur, sunt înrudite. Poți avea oricare componentă fără sau împreună cu celelalte. În contrast, alte potențiale pietre de temelie pentru o teorie a dragostei — de exemplu, grija — tind a fi dificil de separat atât din punct de vedere logic, cât și psihologic.

În al patrulea rând, așa cum voi arăta mai târziu, multe din celelalte descrieri ale dragostei par a se reduce la ceva similar propriei mele concepții sau par a fi o parte componentă a acesteia. Dacă îndepărtăm diferențele de limbă și tonalitate, spiritul multor altor teorii este convergent cu al meu.

În sfârșit, și poate cel mai important aspect, teoria lămurește sentimente și comportamente, așa cum sper să demonstrez pe parcursul cărții.

Intimitatea

În contextul teoriei triangulare, intimitatea se referă la acele sentimente din relație care promovează apropierea, legătura,

uniunea. Cercetările pe care le-am efectuat alături de Susan Grajek indică faptul că intimitatea include cel puțin 10 elemente²:

1. *Dorința de a contribui la bunăstarea persoanei iubite.* Îndrăgostitul are grijă de partener și caută să-i asigure bunăstarea. Este posibil ca preocuparea pentru bunăstarea a celuilalt să fie în detrimentul binelui propriu — dar, în expectativa că celălalt va răspunde în același mod când va veni vremea. Experimentezi acest lucru atunci când vrei ca partenerul tău să obțină slujba pe care și-o dorește sau atunci când vrei să-și revină după o dezamăgire dureroasă.
2. *Experiența fericirii alături de persoana iubită.* Îndrăgostitul îi face plăcere să-și petreacă timpul alături de persoana iubită. Când fac lucruri împreună, se simt bine și construiesc un depozit de amintiri în care se pot refugia în vremuri grele. Mai mult decât atât, momentele bune împărtășite se vor revărsa asupra relației și o vor îmbunătăți. Experimentezi acest lucru atunci când petreci momente minunate alături de partenerul tău într-o excursie la ski sau la un concert, de exemplu.
3. *Stima deosebită pentru persoana iubită.* Îndrăgostitul gândește în termeni elogioși despre partenerul său și îl respectă. Deși îndrăgostitul poate recunoaște defectele partenerului său, această recunoaștere nu reduce stima generală în care este învăluit cel drag. Experimentezi acest lucru atunci când partenerul tău este cel mai grozav, în ciuda eșecului său de a obține o mult așteptată promovare.
4. *Siguranța de a putea să contezi pe sprijinul persoanei iubite în vremurile grele.* Îndrăgostitul simte că partenerul îl sprijină. Când e la o adică, îndrăgostitul se adresează partenerului și se așteaptă ca acesta să-l scoată din încurcătură. Experimen-

tezi acest sentiment în situațiile în care finanțele familiei sunt într-o situație catastrofală, și partenerul tău, care nu lucrează, vrea să-și găsească o slujbă imediat, pentru a remedia această situație.

5. *Înțelegerea reciprocă.* Îndrăgostiții se înțeleg reciproc. Își cunosc punctele forte și slăbiciunile și știu cum să-și răspundă unul altuia, într-un fel care să denote empatie veritabilă pentru stările emoționale ale partenerului. Fiecare știe la ce să se aștepte de la celălalt. Experimentezi o astfel de înțelegere atunci când amândoi vă dați seama, poate fără a scoate un singur cuvânt, de ce un cuplu care tocmai a venit în vizită pentru prima dată nu va mai veni, dacă puteți împiedica acest lucru.
6. *Împărțirea tuturor lucrurilor cu cel iubit.* Ești dispus să te dăruiești pe tine, timpul tău, precum și bunurile tale persoanei iubite. Deși nu este necesar ca toate lucrurile să fie proprietate comună, partenerii își împart proprietatea atunci când apare nevoia. Și, cel mai important, se împart pe ei înșiși.
7. *Primirea de suport emoțional de la persoana iubită.* Îndrăgostitul se simte susținut și chiar revitalizat de către cel pe care îl iubește, în special în vremurile mai grele. Știi că posezi acest element atunci când simți că nimic nu merge bine și realizezi că pe un lucru poți conta în mod sigur — partenerul tău este chiar acolo, lângă tine.
8. *Acordarea de suport emoțional persoanei iubite.* Îndrăgostitul își sprijină partenerul, empatizând cu el și oferindu-i suport emoțional în vremuri grele. Știi că ești în stare să oferi această susținere emoțională atunci când partenerul tău nu este rezonabil la locul de muncă, iar tu îi vei oferi sprijin, indiferent dacă ești sau nu de acord cu acțiunile sale.